

## POVELJA OSAMDESETIH GODINA (CHARTER FOR THE '80)

**Ruža Sabol**

Fakultet za defektologiju - Zagreb

Prispjelo: 30. 09. 1981.

Danas na svijetu ima više od pet stotina milijuna invalida. U svakoj zemlji najmanje jedna osoba na deset onesposobljena je fizičkim, psihičkim ili osjetilnim oštećenjem. I ti ljudi dijele pravo, što ga uživa cijelo čovječanstvo, na razvoj i učenje, rad i stvaranje, da vole i budu voljeni, iako žive u društvima koja još nisu u cijelosti naučila kako da potpuno zaštite te prava svojih invalida. Njima se prečesto uskraćuju i mogućnosti i odgovornosti na koje također imaju puno pravo.

Više od tri stotine i pedeset milijuna invalida živi danas bez pomoći koja im je potrebna za potpun život. Njih nalazimo u svakoj zemlji, u svakom dijelu svijeta, ali najveći broj takvih osoba živi u područjima čiji je privredni i društveni razvoj tek započeo. U tim zemljama siromaštvo se udružuje s invaliditetom u nepovoljnom utjecaju na izgled i životni vijek djece, odraslih i cijelih obitelji.

Prema procjenama, oko dvadeset i pet posto članova bilo koje zajednice ne mogu zbog invalidnosti u potpunosti izraziti svoje sposobnosti. To obuhvaća ne samo invalide već i njihove obitelji, kao i ostale koji im pomažu i uzdržavaju ih. Svako društvo koje djelotvorno ne

reagira na te probleme miri se ne samo s golemim gubitkom ljudskih kapaciteta već i s okrutnim propadanjem ljudskih mogućnosti.

Tokom povijesti čovječanstvo je podizalo barijere, kako fizičke tako i društvene, da isključi osobe koje smatra drukčijima zbog fizičkih ili psihičkih razlika iz punog sudjelovanja u životu zajednice. Zgrade i prometna sredstva većinom su nepristupačni invalidima. Informacije i ljepota ne dopiru do ljudi slabijeg vida ili sluha ili razuma. Djeci i odraslima čije se fizičke ili psihičke sposobnosti razlikuju od sposobnosti većine uskraćena je toplina ljudskog druženja. Mnogima su uskraćeni - ili dopušteni samo u izdvojenim uvjetima - obrazovanje, produktivno zaposlenje, javna služba, rekreacija i ostale ljudske djelatnosti. Najteži invalidi, s vrlo malom vjerojatnošću da će ikada biti sposobni za samostalnu djelatnost, često su posve zanemareni ili se njihovom osobnom razvoju i poboljšanju kvaliteta njihova života posvećuje premala pažnja.

Danas postoje znanja i vještine koje svakoj zemlji omogućuju da odstrani barijere što isključuju invalide iz života za-

jednice. Svaka nacija danas može otvoriti sve svoje institucije i sisteme svim svojim članovima. Međutim, i prečesto nailazimo na pomanjkanje političke spremnosti u pogledu proklamiranja i provođenja akcije koje su u tom smislu potrebne. Nacija koja na to ne reagira, ne shvaća svoju pravu vrijednost.

Siromaštvo i rat ne samo da izazivaju invaliditet već i nepovoljno utječu na raspoloživost sredstava za njegovo sprečavanje i rehabilitaciju. Stoga ciljevi ove Povelje zahtijevaju, radi svog ispunjenja, ravnopravnu raspodjelu svjetskih bogatstava, te međunarodne odnose koji se temelje na razumu i suradnji.

U ovom, novom desetljeću svaka bi nacija morala težiti smanjenju učestalosti invaliditeta i društvenom razvoju koji će poštivati prava invalida i u potpunosti ih prigriliti u zajednicu. Upravo se iz tih razloga objavljuje ova Povelja. Njezini se ciljevi, koji su svi podjednako važni i prioritetni, mogu postići samo uz temeljnu promjenu stava svakog društva prema invaliditetu i promjenu njegova reagiranja na probleme ugroženih osoba.

#### **Ciljevi Povelje jesu slijedeći:**

U SVAKOJ ZEMLJI VALJALO BI PRI MIJENITI PROGRAM AKCIJA KOJIM BI SE INVALIDITET SPRIJEČIO ŠTO JE VIŠE MOGUĆE, TE OSIGURALA DOSTUPNOST POTREBNIH PREVENTIVNIH MJERA SVAKOJ OBITELJI I SVAKOJ OSOBI.

VALJALO BI OSIGURATI DA SVAKA INVALIDNA OSOBA, I SVAKA OBITELJ KOJA UKLJUČUJE TAKVU OSOBU, UŽI VA SVE REHABILITACIJSKE MJERE I OSTALE MJERE POMOĆI I POTPORE POTREBNE ZA UBLAŽAVANJE

UGROŽAVAJUĆIH POSLJEDICA INVALIDNOSTI, KAKO BI SE SVAKOJ OSOBI OMOGUĆIO POTPUN ŽIVOT I KONSTRUKTIVNA ULOGA U DRUŠTVU.

TREBA PODUZETI SVE MOGUĆE KORAKE KOJI ĆE OSIGURATI ŠTO JE MOGUĆE POTPUNIJE UKLJUČENJE I SUDJELOVANJE INVALIDA U SVIM VIDOVIMA ŽIVOTA ZAJEDNICE.

TREBA PUBLICIRATI INFORMACIJE O INVALIDIMA I NJIHOVIM MOGUĆNOSTIMA, KAO I O INVALIDNOSTI OPĆENITO, KAKO BI JAVNOST BILA SVJESNIJA NJIHOVIH PROBLEMA I NJIHOVA ZNAČENJA ZA SVAKO DRUŠTVO.

Svaka bi zemlja trebala izraditi opći nacionalni plan za postizanje tih ciljeva u svjetlu principa iznesenih u ovoj Povelji i vlastitih uvjeta. Plan bi morao obuhvaćati sve glavne sektore nacionalnog života i predstavljati prioritetnu komponentu svih programa nacionalnog razvoja.

U tu svrhu bitno je da svaka zemlja uključi u svoju vladu ministra za invalide, ili osobu ekvivalentnog ranga, koja bi bila neposredno odgovorna šefu države ili vlade, već prema okolnostima, i koja bi rukovođila izradom nacionalnog plana te koordinirala njegovo provođenje. Tom bi koordinatoru moralo pomagati nacionalno savjetodavno tijelo koje bi uključivalo predstavnike svih relevantnih vladinih organa, organizacija invalida, te dobrovoljnih i stručnih organizacija.

Povelja osamdesetih godina izraz je suglasnosti o mjerama koje će omogućiti čovječanstvu da zaštiti i njeguje prava i odgovornosti svih ljudi, kako onih koje nazivamo invalidima tako i onih drugih.

Povelju je usvojila Međunarodna skupština za rehabilitaciju nakon razmatranja na 14. svjetskom kongresu, koji je odr-

žan u Winnipegu, Manitoba, u Kanadi, 26. lipnja 1980, te ju je podnijela svjetskoj javnosti kao jedan od glavnih doprinosa Međunarodnoj godini invalida.

Nosilac ovog dokumenta je najveća svjetska organizacije „REHABILITATION INTERNATIONAL“, koja je u tu svrhu angažirala u toku prethodne dvije godine radnu grupu eksperata, da izradi pri-

jedlog „Povelje“ na bazi znanstvenih istraživanja, analiza pređenog puta i potreba suvremenog svijeta. U MGI se „Povelja“ prezentira šefovima država, a upućena je svim zemljama kao preporuka. Njen tekst će se vjerojatno koristiti, među ostalim i na Generalnoj skupštini UN, koja će zaključkom o MGI izraditi finalnu preporuku zemljama za programe razvoja rehabilitacije u narednom periodu.